

KOULUKULJETUSOPAS PERUS- JA ESIOPETUKSESSA

Voimassa 1.8.2019 alkaen

Ilpo Karvonen
puheenjohtaja

Jukka Lehtosaari
pöytäkirjanpitäjä

Pirkko Hautala
pöytäkirjanpitäjä

Greta Karvonen
pöytäkirjanpitäjä

1. Koulukuljetukset esi- ja perusopetuksessa

Koulukuljetukset järjestetään kaupungin ostamilla kuljetuksilla. Kuljetusreitit suunnitellaan lukuvuodeksi kerrallaan. Koulun rehtorit tekevät esityksen kuljetettavista oppilaista ja heidän kuljetusaikatauluistaan vuosittain toukokuun loppuun mennessä ja pyrkivät laatimaan lukujärjestykset siten, että kuljetustarve on mahdollisimman pieni.

Koulukuljetuksista päättää sivistyslautakunta.

Kuljetuksia ei järjestetä ovelta-ovelle -kuljetuksina, vaan oppilaiden kuljetus järjestetään pääsääntöisesti lähimpään tienhaaraan, linja-autopysäkille tai muuhun liikenteellisesti turvalliseen paikkaan oppilaan ikä huomioiden. Koulukuljetukset järjestetään vain kodin ja koulun väliselle matkalle.

Aikatauluista johtuen oppilas voi joutua odottamaan kuljetusta aamulla ja/tai iltapäivällä.

Odotusajat pyritään pitämään kohtuullisina, huomioiden lakisääteisen (PLO 32 §) koulumatkaan käytettävän enimmäisajan.

Koulukuljetukset ovat avoimia myös muille käyttäjille, jos autoissa on tilaa. Näin ollen vuoroja voi käyttää myös itse maksaen ne oppilaat, jotka eivät ole oikeutettuja maksuttomaan koulukuljetukseen.

2. Maksuton kuljetus

Jos seuraavista kohdista (a-c) joku täyttyy, kunta järjestää oppilaan kuljetuksen ilman eri hakemusta.

a) Lakisääteinen koulukuljetus

Perusopetuslaki 32§, koulumatkat: ”Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettua varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. (13.7.2018/542)

Edellä 1 momentin mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka **odotuksineen** saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia. (24.6.2010/642)

Jos oppilas otetaan muuhun kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kouluun tai opetuksen järjestämispaikkaan, oppilaaksi ottamisen edellytykseksi voidaan asettaa, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista. Lisäksi, jos esiopetusta saava lapsi osallistuu toisessa kunnassa järjestettävään varhaiskasvatukseen varhaiskasvatuslain 6 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla, opetuksen järjestäjällä on oikeus edellyttää, että lapsen huoltaja vastaa lapsen kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista varhaiskasvatus- ja esiopetuspaikan välillä. (13.7.2018/542)

Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.

b) koulumatkan pituus

Koulumatka mitataan kotitontin portilta koulutontin portille lyhintä käyttökelpoista reittiä käyttäen. Tarvittaessa tarkistusmittaus tehdään kaupungin toimesta.

- esiopetuksessa olevan oppilaan matka lyhintä käyttökelpoista reittiä pitkin ylittää 3 km
- 1-3 luokan oppilaan koulumatka lyhintä reittiä pitkin ylittää 3 km
- 4-9 luokan oppilaan koulumatka lyhintä reittiä pitkin ylittää 5 km

c) koulumatkan vaarallisuus

Oppilas on oikeutettu maksuttomaan koulukuljetukseen, kun hänen koulumatkansa sisältää tieosuusia, jotka Koululiitu-ohjelman tulosten, paikallisten liikenneolosuhteiden ja muiden asiantuntija-arvioiden perusteella arvioidaan olevan oppilaalle vaarallinen. Liitteenä 1. koulukuljetuksen perusteet.

3. Harkinnanvarainen koulukuljetus

Sivistyslautakunta voi myöntää hakemuksesta maksuttoman koulukuljetuksen harkinnanvaraisesti lyhemmillekin matkoille silloin, jos koulumatka katsotaan oppilaan ikä ja/tai muut olosuhteet esim. oppilaan kehitystaso tai terveydelliset syyt huomioiden vaaralliseksi, vaikeaksi tai rasittavaksi. Oppilaan huoltajan tulee toimittaa koulukuljetushakemus liitteineen koulutoimistoon.

Koulukuljetushakemukseen tulee liittää lääkärin muun asiantuntijan lausunto, jossa kuljetustarve todetaan. Lausunnosta tulee ilmetä kuljetustarpeen perustelu ja ajanjakso, jolle koulukuljetus tulisi järjestää. Lausunto ei suoraan velvoita kaupunkia järjestämään koulukuljetusta, vaan se on asiantuntija-apu päätöksenteossa.

Hakemus ja asiantuntijalausunnot on toimitettava lukuvuosittain uudelleen, elleivät ne ole luonteeltaan pysyväislaatuisia. Tällaisissa tapauksissa asia sovitaan erikseen.

Koulumatkan liikenneturvallisuuden arvioinnissa käytetään suositusluontoisesti Koululiitu-ohjelmaa. Koululiitu on valtakunnallisesti käytetty ohjelma, joka osoittaa reittien turvallisuuden eri-ikäisille kulkijoille. Ohjelman antama tulos perustuu riskilukuihin jotka ohjelma laskee mm. tiestön ja liikenteen ominaisuuksien perusteella. Tieosien riskiluvulle on määritelty suositukset. Koululiitu menetelmän kehittämisessä ovat olleet mukana mm. Liikenne- ja viestintäministeriö, Tiehallinto ja Oulun lääninhallitus.

Lisäksi koulukuljetustarpeen arvioinnissa tarvitaan edelleen paikallistuntemusta tiestöstä ja muuttuvista olosuhteista.

4. Kuljetuksesta maksettava avustus

Mikäli oppilaan asuinalueella ei ole kunnan järjestämää koululaiskuljetusta, oppilaan huoltajalle voidaan maksaa kuljetusavustusta, jos oppilas täyttää koulukuljetusehdot ja huoltaja kuljettaa oppilasta. Kuljetusavustus voidaan maksaa kulloinkin voimassa olevan kaupungin päättämän matkakorvaussumman mukaan. Kuljetusavustuksen myöntämisestä päätetään oppilaskohtaisesti enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Avustus maksetaan syyslukukauden ja kevätlukukauden lopussa.

5. Lähikoulu ja kotiosoite

Oppilaalla on yksi osoite, joka on merkitty väestörekisteriin ja jonka perusteella määritellään oppilaan lähikoulu. Kaupungilla ei ole velvollisuutta järjestää kuljetusta eri osoitteessa asuvan toisen huoltajan osoitteesta (KHO 2006/540).

6. Muuta kuin osoitettua lähikoulua käyvät oppilaat

Pyhäjärven kaupunki ei järjestetä kuljetusta eikä vastaa kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista, jos oppilas hakeutuu muuhun kuin hänelle osoitettuun lähikouluun.

7. Vieraskuntalaisen oppilaan kuljetus

Kun vieraskuntalainen oppilas hakeutuu ja hyväksytään oppilaaksi kunnan kouluun, oppilaan huoltaja vastaa oppilaan koulukuljetuksista ja/tai saattamisesta.

8. Yleisohjeita

Jotta koulukuljetukset sujuisivat mahdollisimman joustavasti ja turvallisesti, on oppilaiden ja huoltajien oltava tietoisia seuraavista periaatteista ja noudatettava niitä:

- Koululaisia kuljettavissa autoissa on oppilaslistat.
- Oppilaiden koulumatkat eivät kuulu koulun valvontavastuun eivätkä myöskään järjestyssäännön piiriin. (OPM julkaisut 2:2000 s. 28)
- Liikenneturvallisuus on kuljetuksen aikana tärkeintä. Autoissa ei saa liikkua paikasta toiseen kuljetuksen aikana ja turvavyöt on pidettävä kiinni kaikissa autoissa, joissa ne ovat.
- Kuljettaja saa puuttua kuljetuksen aikana tapahtuvaan häiriköintiin tilanteen vaatimalla tavalla. Vakavissa rikkomustapauksissa voidaan oppilaalle antaa kirjallinen varoitus ja toistuvissa rikkomuksissa kuljetusetuus voidaan perua.
- Jos oppilas koulumatkan tai koulukuljetuksen aikana aiheuttaa vahingon/tekee ilkivaltaa, hän on itse vahingonkorvausvelvollinen.
- Kuljetuksissa olevien oppilaiden huoltajien tulee ilmoittaa mahdollisimman ajoissa autoilijalle, jos oppilas ei tarvitse koulukyytiä esim. sairauden tai muun syyn takia.
- Autoilijalle on hyvä ilmoittaa oppilaan terveydentilaa koskevista seikoista kuten allergioista, ym., jotka saattavat vaikuttaa kuljetuksiin.
- Auton ei tarvitse odottaa oppilasta, jos hän myöhästyy pysäkillä tai lähtee hakemaan unohtunutta tavaraa kodista. Oppilaan tulee olla ajoissa (vähintään 5 min ennen merkittyä lähtöaikaa) pysäkillä.
- Koulukuljetus voi poikkeuksellisesti olla myöhässä erityisen huonon ajokelin tai muun erityisen syyn takia, kuitenkin enintään 20 minuuttia. Jos myöhästyminen on toistuvaa, kuljetusaikataulua ja reittiä on tarkistettava autoilijan ja koulukuljetusvastaavan yhteistyönä. Mahdollisista muutoksista ilmoitetaan kuljetuksessa oleville oppilaille ja kouluille.
- Koulukuljetusauto ei saa ohittaa pysäkkiä ennen sovittua aikaa, elleivät kaikki pysäkillä kyytiin nousevat oppilaat ole mukana.
- Linja-autoa käytettäessä on annettava selvä ja reipas pysähtymismerkki. Hämärän ja pimeän aikana tulee käyttää heijastinta.
- Huoltajien toivotaan huolehtivan siitä, että koulunsa aloittaville ja vanhemmillekin oppilaille opetetaan ja kerrataan vuosittain hyvä koulumatkareitti ja liikenteessä kulkeminen. Pyöräilykypärän ja heijastimen käyttö sekä polkupyörän ajovalojen käyttö pimeällä on tieliikennelain mukaan pakollista. Koulu voi antaa tarkentavia liikenneturvallisuusohjeita.

9. Onnettomuudet

Peruslähdekohtana on aina, että esi- ja perusopetuksen oppilaalle koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa ja koulumatkalla tapahtuneen tapaturman välitön hoito on oppilaalle maksutonta (Perusopetuslaki 34 §). Pyhäjärven kaupunki on vakuuttanut koululaitoksensa oppilaat koulutapaturmien välittömän hoidon osalta. Liikenneonnettomuuksissa liikennevakuutus on ensisijainen henkilövahinkojen korvaaja. Mikäli sattuu vakava liikenneonnettomuus, jossa tapahtuu henkilövahinkoja, vastaa poliisi tilanteen hallinnasta ja tiedottamisesta. Jos sattuu vakavuusasteeltaan lievempi onnettomuus, on koulu velvollinen tiedottamaan oppilaiden huoltajia tapahtuneesta.

10. Kuljetuksen odottaminen ja poikkeaminen koulumatkalla

Oppilaan koulumatkaksi katsotaan hänen matkansa suorinta tietä kodin ja koulun välillä. Kuljetusoppilaiden kohdalla koulumatkaksi katsotaan oppilaan lyhin matka kotoa kuljetusreitinvarteen ja kunnan järjestämän tai osoittaman kuljetuksen käyttäminen.

Seuraavissa tapauksissa oppilas toimii täysin omalla/huoltajan vastuulla:

- Oppilas poikkeaa koulureitiltä tai ei käytä hänelle määritellyä koulukuljetusta tai vastaavasti menee koulukuljetuksessa tai muuta liikennettä käyttäen omatoimisesti muualle kuin suoraan kotiinsa.
- Oppilas ei osallistu kyyditystä odottavan oppilaan ohjattuun toimintaan.

11. Koulukuljetusauto ei saavukaan pysäkillä

Ajokelin ollessa erityisen huono tai muista erityisistä syistä voi joskus käydä niin, että koulukuljetusauto ei pääse kulkemaan aikataulun mukaisesti. Liikennöitsijä on tällöin velvollinen järjestämään korvaavan kuljetuksen. Oppilaan ei pidä kuitenkaan odottaa kuljetusta pysäkillä loputtomiin (max 30 min.), vaan on parasta, että hän menee takaisin kotiinsa ja ottaa yhteyttä vanhempiin tai kouluun.

12. Kuljetuksessa sattuu vahinko- tai ilkivaltatapaus

Liikennöitsijä ja oppilaan huoltaja sopivat vahinkojen korvaamisesta keskenään. Kaupunki ei korvaa oppilaiden autoille aiheuttamia vahinkoja.

13. Kuljetuksen laatuun liittyvät kysymykset

Mahdollinen laaturvirheitä koskeva palaute osoitetaan sivistystoimelle tai suoraan liikennöitsijälle. Kaikki sivistystoimelle tulleet valitukset kirjataan ylös ja selvitetään liikennöitsijän kanssa. Jos oppilas esim. ajaa vahingossa poistumispaikan ohi, on syytä aina ottaa yhteyttä kuljettajaan, jolloin hän voi auttaa ja selvittää tilannetta. Pääsääntöisesti liikennöitsijä osoittaa oppilaalle pysäkin paikan, joka voi olla linja-autopysäkki, liittymä tai muu liikenteellisesti turvallinen paikka. Jos oppilaan huoltajalla ja liikennöitsijällä on erimielisyyttä taksipysäkin paikasta, kaupunki päättää lopullisen paikan.

14. Vastuut

a) Oppilas

- on ajoissa sovitulla odotuspaikalla, jolloin kaikki kuljetettavat ehtivät oikeaan aikaan kouluun
- odottaa autoa rauhallisesti eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille
- nousee autoon reippaasti ryntäilemättä
- istuu penkille ja kiinnittää turvavyön
- pitää ajomatkan aikana turvavyön kiinnitettynä
- automatkalla käyttäytyy asiallisesti ja ottaa muut huomioon
- noudattaa hyviä tapoja ja kuljettajan antamia ohjeita
- kertoo kuljettajalle, jos matkan aikana tulee ongelmia itselle tai toisille
- poistuu autosta viivyttelemättä
- tien ylityksessä odottaa, kunnes kuljetusauto on jatkanut matkaa
- ymmärtää pelisäännöt ja sitoutuu noudattamaan niitä

b) Huoltaja vastaa siitä, että oppilas

- on ajoissa kuljetuspaikalla
- on pukeutunut sään mukaisesti
- käyttää pimeällä heijastinta
- kuljetusreitien varteen tai kouluun pyöräillessään käyttää pyöräilykypärää
- käyttää ajovaloja pimeällä pyöräillessään
- oppilaalla on mukanaan tarvittavat välineet asianmukaisesti pakattuna
- vanhemmat opastavat lastaan asianmukaiseen käyttäytymiseen ja turvallisuuteen koulumatkojen aikana
- Jos oppilas ei tarvitse koulukuljetusta, vanhemmat ilmoittavat poissaolosta suoraan liikennöitsijälle sekä koululle
- huoltaja ei voi itse tilata koulukuljetusta eikä tehdä muutoksia kuljetusreitteihin
- oppilaalla on oikeus kävelymatkaan; tämä edistää päivittäisten liikuntasuosittelujen täyttymistä.

c) Koulun vastuu

- koulun esimies huolehtii, että sivistysosasto saa kuljetettavien luettelot, kouluajat ym. tiedot
- kouluaika tarkoittaa sovittua kouluun tulo- ja koulusta lähtöaikaa
- vuosittain kouluissa käsitellään koulukohtaiset koulukuljetusten pelisäännöt
- tässä mainittuja pelisääntöjä koulu voi käyttää pohjana
- koulu järjestää kuljetusoppilaiden valvonnan mahdollisena kuljetusten odotusaikana
- koulu arvioi kuljetusten toimivuutta ja kehittää kuljetusjärjestelyitä
- koulukohtaiset muutokset on ilmoitettava hyvissä ajoin ennen poikkeuspäivää
- oppilaskohtaiset muutokset on ilmoitettava viimeistään poikkeusta edellisena päivänä
- muutokset ilmoitetaan ensisijaisesti Wilmaan tai sähköpostiin, kiireelliset tapaukset puhelimella

d) Kuljettaja

- **Valmistautuminen ajoon**
 - positiivinen asenne tehtävän suorittamiseen
 - asianmukainen asu
 - koulukyytikilpi paikallaan
- **Ajokunto**
 - vaativa ja riskialtis kuljetustehtävä edellyttää kuljettajalta sekä fyysisestä että henkisestä kunnosta huolehtimista.
 - väsymys heikentää ajokykyä
- **Ajoreitti**
 - kuljetettavien lista aina mukana
 - mahdollisten muutosten huomioiminen päivittäin
- **Auton kunto**
 - auto on määräysten sekä ohjeiden mukainen ja siisti
 - turvavyöt kunnossa ja niitä on tarpeellinen määrä
- **Salassapito ja vaitiolovelvollisuus**
 - kuljetettaviin tai heidän perheisiinsä liittyviä asioita ei kerrota ulkopuolisille
 - kuljetusreittejä koskevat kuljetuslistat on tarkoitettu vain niitä ajaville kuljettajille
 - kuljetuslistat eivät ole julkisia asiakirjoja eikä niissä olevia tietoja saa luovuttaa ulkopuolisille
- autoilija / liikennöitsijä vastaa listojen huolellisesta säilyttämisestä ja huolehtii vanhojen listojen asianmukaisesta hävittämisestä
- **Kuljettajan tehtävät ajon aikana**
 - tupakoiminen on kiellettyä ajon tai koululla odotuksen aikana
 - varmistettava, että oppilailla on turvavyö kiinni (TLL 88 §, 88 a §)
 - esittäytyminen uuden lukuvuoden alkaessa / uusien oppilaiden tullessa kuljetukseen
 - ajaminen liikennesääntöjä noudattaen
 - koulukuljetusreittein ajaminen tilauksen mukaisesti
 - yhteisesti sovitun aikataulun noudattaminen
 - pysähtymispaikkojen ilmoittaminen kuljetettaville
 - pysäköiminen niin, että kuljetettava voi nousta ja jäädä kyydistä turvallisessa paikassa
 - kuormitusmääräysten noudattaminen
 - liikuntavälineiden kuljettaminen
 - järjestyksenpito autossa
 - ongelmatilanteissa yhteydenotot huoltajaan ja koululle ja/tai sivistystoimeen
 - autosta poistuvan oppilaan opastaminen
 - erityistä huolenpitoa vaativien (esim. näkörajoitteisten ym.) oppilaiden huoltaminen vastaanottavalle henkilölle saakka
 - kohtelias, asianmukainen ja esimerkillinen käytös
 - vanhempien kuljetusmuutostoitteista ilmoittaminen kuljetuksen tilaajalle
 - kääntöpaikan turvallisuuden varmistaminen
 - myös kuljettaja on työssään oheiskasvattaja